

Posudek bakalářské práce *Participio assoluto* v italštině a jeho překladové protějšky v paralelním korpusu InterCorp, kterou předložila KRISTINA BREADONOVÁ, Ústav románských studií FF UK, ak. r. 2022/2023.

Kristina Breadonová si pro svou bakalářskou práci zvolila téma specifických syntaktických konstrukcí zvaných *participio assoluto*, jak je např. v souvětí *una volta morto il padre, i figli vendettero la casa*, a analyzovala jejich překladové protějšky v češtině na základě dat paralelního korpusu InterCorp, konkrétně pak na základě sestaveného vzorku z verze 13ud, jež je označována pomocí *Universal Dependencies* (a obsahuje tak i syntaktickou anotaci). Právě díky tomu bylo možné získat žádané konstrukce, v nichž je na začátku věty pouze participium minulé. Diplomantka tak pracovala se vzorkem 464 (a posléze pak s 286) výskyty této konstrukce. Výsledná analýza je přehledně provedena, výsledky jsou zajímavé, a lze tedy říci, že cíle práce byly jednoznačně naplněny, ačkoli u některých aspektů se později zastavím s několika připomínkami.

Práce je přehledně a logicky členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická, jež na první pohled dominuje a je možná až příliš podrobná, nám v jádru představuje slovesný systém italštiny a přehled implicitních vět, kam patří i konstrukce s participiem absolutním. Autorka zde velice podrobně popisuje slovní druhy, sloveso a jeho kategorie, finitní slovesné tvary, nefinitní slovesné tvary, souvětí, klasifikaci implicitních vět a nakonec již zmíněné participium absolutní. Praktická část, kterou tvoří v podstatě jen kapitola 7 (zabírající něco málo přes 10 stran), je věnována analýze českých překladových protějšků. Najdeme zde nejprve popis použitého subkorpusu, typologii překladových protějšků (z níž jednoznačně plyne, že nejčastějším respondentem je explicitní vedlejší věta časová uvozená spojkami *když* či *jakmile*), a nakonec podkapitulu věnovanou otázce (k níž se pochopitelně vrátím) participiálních vět, které nespadají pod striktní definici participia absolutního.

Pokud jde o připomínky či podněty k diskusi, začal bych některými formálními otázkami, které se však dotýkají i obsahu. Především jde o již zmíněný nepoměr mezi teoretickou a praktickou částí. Velmi podrobný popis slovesného systému italštiny je zde opravdu nadbytečný (celkově zabírá skoro 40 stran), zatímco nesnadné otázky, co je participium absolutní a která slovesa do takové konstrukce mohou vstupovat, je věnována daleko menší pozornost. I v popisu italského slovesa, který představuje sice solidní, ale skutečně příliš podrobnou syntézu několika sekundárních zdrojů, je několik pasáží, které by bylo potřeba upravit. Např. na s. 19 je řeč o tom, že v běžném projevu se místo participiálních vět dává přednost vedlejším vztažným větám, ale uvedené příklady jsou stále ty na participium. Na s. 27 (a vlastně již dříve) je uvedena klasifikace vedlejších vět, ale je to zde vtěleno do podkapitoly týkající se implicitních vět. Z dalšího popisu je zřejmé, že vzhledem k tématu se chce diplomantka držet jen implicitních vět a ty podrobně popsat, ale typologie vedlejších vět se týká i těch explicitních.

Tedy k věcným aspektům. Jak je z textu patrné, sama diplomantka se ocitla v otázce definice absolutního participia v dosti svízelné situaci, neboť *jakmile* vykročila mimo okruh běžných gramatik, které se konstrukci věnují jen velmi okrajově, zjistila, že zde nepanuje téměř žádná shoda. Mám ale dojem, že si s ní poradila velmi dobře, když zvolila striktní pojetí participia absolutního jako souvětí, v níž není koreference mezi podmíněm hlavní a vedlejší implicitní věty. To je totiž jedna rovina problému – co považovat za participium absolutní a co již ne. Určitě platí, že participiální věty jsou jednou velkou skupinou konstrukcí, v níž můžeme najít jak koreferenci (např. *una volta arrivato, Pietro è stato accolto da...*), tak i odlišné podmíněty (jako ve výše uvedeném příkladu *una volta morto il padre, i figli decisero di vendere...*). Vedle toho je zde i otázka sloves, které vůbec takové konstrukce umožňují. Jde o otázku, s níž si Kristina Breadonová ví rady o něco méně (na s. 41 o tom svědčí podivná

formulace, podle níž absolutní participia mohou tvořit následující slovesa, ale pak čteme, že příklady absolutním konstrukcím neodpovídají; o stránku dále ale už tyto konstrukce máme). To je druhá rovina problému – jak uvádí i v práci citovaný Loporcaro (2003, s. 202), což je text, který je natolik obtížný, že z něj diplomantka stěží mohla získat nějakou ucelenou představu, do těchto konstrukcí nevstupují inergativní slovesa jako třeba *gridare* (**gridato ai bambini, Giorgio è uscito.*). Jestliže musela Kristina Breadonová čelit první rovině tohoto problému, totiž otázce koreference, tuto druhou rovinu problému mohla samosebou nechat víceméně otevřenou (protože pak stejně pracuje s nalezenými slovesy a nemusí se starat o nějaké restriktce).

Teď pár konkrétních dotazů.

1) Jak je míněna formulace na s. 47 a 48 (otázka pasiva – mimochodem, jde vlastně o třetí dimenzi problému, totiž zda jsou absolutní konstrukce pasivní či aktivní)?

2) Na s. 51 – co se míní tím, že český protějšek „napodobuje“ konstrukci absolutního participia? To určitě ne, ať už budeme „nápodobu“ definovat jakkoli – jde přece o zásadní kontrast mezi explicitní vedlejší větou se spojkou a implicitní participiální větou. Taková shoda by byla spíš v případě přechodníku minulého (ale i zde jen částečná).

3) Stále na téže s. 51 hned pod tím – záleží na slovosledu? Čteme zde, že v některých případech stojí mezi spojkou a slovesem podmět, v některých ne. Ale to asi podstatné není.

4) Na s. 53: překladové protějšky *po* + podstatné jméno – jde o spojení předložky (ne příslovce).

5) Na s. 55: minulý a budoucí čas. Co je míněno závislostí na kontextu?

6) Na téže s. 55 si kladu otázku, zda překladový protějšek *až* + finitní tvar slovesa (a tedy explicitní vedlejší věta) není jen sémanticky přesnější variantou *když* + finitní tvar slovesa (a v tom se tedy liší od příkladu (13)). Stejně tak to jsou nejspíš i další varianty *jen co, poté co*, které jen upřesňují tu temporální charakteristiku (*jen co* umocňuje jakousi okamžitou následnost).

7) Na s. 57 příklad (20): zde absolutní part. není ani přeloženo (*fatte le debite distanze*).

Jak je zřejmé, bakalářská práce Kristiny Breadonové splňuje formální i obsahová kritéria, byť v některých částech vykazuje určité nedostatky. Zároveň je třeba ocenit odvalu, s jakou se diplomantka pustila do náročného syntaktického tématu. Proto její práci k obhajobě vřele doporučuji a hodnotím ji prozatím jako **velmi dobrou**.

V Praze dne 29. srpna 2023

doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce